

20 napravo, otáčejí se neobratně | právě v opačnou stranu nalevo, tak jest i v duši; pohyby nezdrženlivých lidí totiž jdou opačným směrem. Jenže na těle ten oděhýlný pohyb vidíme, v duši ho však nevidíme. Snad pak, méně než tam, nutno míti za to, že i v duši jest něco mimo rozum, co se tomuto protiví a | odporuje mu. Na tom, jak se různí, tu nezáleží. Zdá se však, jak jsme řekli, že i toto jest účastno rozumu; u zdrženlivého člověka alespoň rozumu poslouchá. Ještě snad povolnější jest u člověka uměřeného a statečného; ve všem jest v úplném souhlase s rozumem.

130 Zjevně i nerozumná složka jest dvojí; neboť stránka rostlinná nemá nic společného | s rozumem, stránka žadavá však a vůbec touživá jest ho v jisté míře účastna, pokud ho poslouchá a jest mu poddána. Tak říkáme také, že se řídíme rozumem a radou otce a přátel, nikoli tak, jako se matematik řídí větou. Všeliká výtka a pochvala však ukazuje, že se i nerozumná složka dá rozumem nějak přemluvíti. | Máme-li však říci, že také tato složka má rozum, tedy i rozumná složka bude dvojí, jedna má vlastně rozum a má jej sama v sobě, druhá jej má jako dítě, které jest poslušno svého otce.

10 Podle tohoto rozdílu pak rozlišujeme i ctnost, jedny ctností nazýváme rozumovými, druhé mravními, moudrost, chápání a rozumnost nazýváme rozumovými, štědrost a uměřenost mravními. Mluvíme-li totiž o mravní povaze, neříkáme, že člověk jest moudrý nebo chápavý, nýbrž že jest klidný nebo uměřený, ale chválíme také člověka moudrého, když hledíme k jeho stavu; ty stavy pak, které jsou hodné chvály | nazýváme ctnostmi.

*Stav duše je zvl. ctnost a zlo
z těchto su opal. Ctnostou a
cvičením zal. na rozum a štěstí
vychodíme*

KNIHA DRUHÁ

PŮVOD A VÝMĚR MRAVNÍ CTNOSTI

A celku.

Del. Kap. 6 - rozumové c.

*Průběh učení - do mluvy
I. Mravní ctnost, přirozenost a zvyk*

15 Je-li dvojí ctnost, jedna rozumová a | druhá mravní, má ctnost rozumová vznik a vzrůst většinou z učení, proto potřebuje zkoušenosti a času, kdežto ctnost mravní (éti-cké) vzniká ze zvyku, odtud obdržela i jméno, které se jen málo odlišuje od slova „zvyk“ (ethos).

Paul. Ph. d. 48

20 Z toho jest také patmo, že žádná mravní ctnost nám není dána přirozeně; neboť nic | z toho, co jest přirozené, nemůže býti zvykem změněno, například kámen, který se přirozeně pohybuje směrem dolů, nemůže býti navyknut, aby se pohyboval směrem nahoru, i kdyby někdo tisícrát jím házeje jej tomu zvykal, a zrovna tak ani oheň nemůže býti navyknut, aby se pohyboval dolů, aniž vůbec co jiného si navykne na něco, co by bylo proti jeho přirozenosti. Proto ctnosti nejsou nám dány ani od přirozenosti, ani proti přirozenosti, nýbrž | máme přirozenou vůli, abychom jich nabyl, zvykem pak se dokonáváji.

25

Dále schopnosti toho, čeho se nám přirozeně dostává, dříve s sebou přinášíme a teprve později projevujeme

30 příslušné činnosti, jak můžeme pozorovat u smyslu – neboť příslušného smyslu jsme nenabývali z častého vidění nebo z častého slyšení, | nýbrž naopak užívali jsme ho, protože jsme jej měli, nikoli že bychom ho byli užíváním nabývali –, ctností však nabýváme po předchozí činnosti, jak tomu jest i u ostatních umění. Neboť máme-li se něčemu naučiti, co máme konati, naučíme se tomu tím, že to konáme například ten, kdo staví, stává se stavitelem, a ten, kdo hraje na kitharu, stává se kitharistou. Tak i | spravedlivým jednáním stáváme se spravedlivými, uměním pak uměnými a statečným statečnými.

To dosvědčuje také zjev, jak jej vidáme v obcích; zákonodárci totiž činí občany dobrými tím, že je tomu naučují, a to jest přáním každého zákonodárce; | který pak toho dobře nečiní, chybuje, a tím se liší dobrá ústava od ústavy špatné.

10 Dále každá ctnost vzniká z týchž příčin a z týchž i zavíká a rovněž i umění; z hry na kitharu totiž se stávají jak dobří, tak i špatní kitharisté. Podobně | i stavitelé a všichni ostatní; neboť z dobrého stavění budou dobří stavitelé, z špatného špatní. Kdyby tomu tak nebylo, nebylo by potřeba učitele, ale každý člověk by se rodil dobrým či špatným. Takto se tedy má i u ctností: jednáme-li ve styčích | s lidmi, stáváme se jednak spravedlivými, jednak nespravedlivými, a jednáme-li v nebezpečích a zvykáme-li si báti se či nebáti, stáváme se jednak statečnými, jednak zbabělými. Podobně i v žádostech a zlosti. Jedni se zajisté stávají uměnými a vlídnými, druzí nevázanými a prchlivými, | podle toho, chovají-li se v takových případech tak, nebo onak. Zkrátka stavy vznikají ze stejných činností. Proto jest potřeba, abychom činností dali určitou povahu; neboť stavy se řídí jejich rozdíly. Tudíž nemálo na tom záleží, zvyká-li si člověk

hned od mládí jednati tak, nebo onak, | nýbrž velmi mnoho, ba všechno.

2. Poměr ctnosti a jednání

Poněvadž tedy toto pojednání nemá účel teoretický, jak bývá u ostatního zkoumání – neboť neuvažujeme, abychom věděli, co ctnost jest, nýbrž abychom se dobrými stali, sice by to nemělo žádné ceny –, jest nutno uvážovati o | praktických jednáních, jakým způsobem se mají konati; ta totiž, opakují, rozhodují také o tom, jaké stavy vznikají.

Jest všeobecným míněním, a to také budiž základem, že máme jednati podle správného úsudku, bude však o tom řeč později, i co správný úsudek jest, i jaký jest jeho vztah k ostatním ctnostem. Budiž však předem | poznáno, že každá nauka o praktické činnosti má po-dávati jen obrys, nikoli zevrubnost, jak jsme podotkli i na začátku, že se důvody mají požadovati podle látky; avšak jevy praktického života a toho, co jest prospěšné, nemají nic stálého, zrovna jako toho, co náleží | k zdraví. Má-li pak takovou povahu úvaha o otázkách všeobecných, tím spíše úvaha o jednotlivých případech vylučuje naprosto přesnost; neboť nespadá ani pod umění, ani pod žádné učení, nýbrž jednající osoby samy pokaždé musí hleděti k tomu, co jest v určitém případě vhodné, jak se to děje i v lékařství a v | kornidelnictví.

Ale ač tato úvaha má takovou povahu, přece se musíme pokusiti o to, jak pomoci. Předně tedy musíme hleděti k tomu, že takové jevy zanikají přirozeně nedostatkem a nadbytkem – pro to totiž, co jest neznámé, jest zapotřebí důkazů známých –, jako vidíme u síly

Alomám...
to je...
10 v 27.

1103b
Utkar to
writing je
u 202

obse

1103b
writing je
u 202

Aristoteles je racionalista

- ber rozum a praxi
nic je racionální
správné jednání
jedno správné

kosre a správné je to ideál VI 11

- co je zmičené je horšie ako to,
to však nie je VI 4, 1130

- menjšoblivá je vrba ako toľko, kto veľa
nemá jej pozíciou. Hpoctakom je v tal. rozum
VI 4, 1130

- každý si chce započítat to čo nemá, a za
tým sledom dá to, čo má. II 1

- božia veľkosť prakticky, ale rozjímajúc = so
hubovita
- b opradi tomu
stažení XP
39

© Petr Rezek, 1996
ISBN 80-901796-7-3

Miesto veľkého je malá a
malý život ako táj. I 5
- život podľa rozumu je božský. I 6

ARISTOTELES

ETIKA

NÍKOMACHOVA

" toto pojednание nemá žiad
teoretický " I 1036
- je vďaka vzťahom a prakt. významu. I 1036
Preložil Antonín Kríž
II 5

Chce nás pozvať o tom,
ako dosiahnuť v žiade
eudaimóniu - úspech.

"to čo sa má činiť s
charakterom"

εὐδαιμονία = dosiahť vyťažnosť,
zdatnosť

eud. = prosperovať, mať
v žiade úspech
stať sa šťastným

Barnes 184

Rezek

Arist. sa tu obmedzuje skôr na praktické otázky
- pre správne a nesprávne. Konanie je predpoklad
dobrotivosti - 138